

poredio je raskulačivanje sa Aušvicom (Schulze 1987, S. 143-151), a Kurtoa izričito tvrdi da eliminacija Kozaka u SSSR-u odgovara u potpunosti definiciji genocida jer je celokupno stanovništvo određene jasno omeđene teritorije bilo uništavano samo zato što su Kozaci (Courtois 199, S. 21). Da li kod poređenja fašističkog i komunističkog terora prevladavaju sličnosti ili razlike?

Boljševici su pod "kulacima" podrazumevali ne samo krupne zemljoposjednike nego i "parazite" i "eksploatatore" na selu. Kulak je bio neodređeni pojam, ideološka oznaka neprijatelja radi disciplinovanja seljaštva. Označavala je sve koji su se opirali kolektivizaciji (Merl 1987). Krajem 1920-ih ovaj pojam sužava se na gornje seoske slojeve. U kulake je je 1920-ih godina ubrajano oko 5% seoskog stanovništva, a 1929. ovaj broj je spao na 2,3% seoskih domaćinstava. U jesen 1929, pred početak čistke, gotovo da i nije bilo eksploatatorskih kulaka. Kulaci su bili oznaka za ideološkog neprijatelja, a ne jasno omeđena klasa (Merl 1987). Kolektivizacija sela tekla je od jeseni 1929. do 1933, a u kulake nisu ubrajana dobro stojeća domaćinstva čiji je jedan sin bio u Crvenoj armiji ili je član domaćinstva bio predstavnik seoske inteligencije, učitelj, veterinar i sl. Koliko je ova kategorija bila rastegljiva svedoči i okolnost da su i u kolhozima otkrivani kulaci. Kulak je naprosto bio nedefinisana "reakcionarna štetočina". Slično Merlu i Kenen tvrdi da je pojam klasnog genocida sporan. Jer u socijalističkim čistkama stradali su pripadnici različitih klasa i slojeva: posednici, kapitalisti, kulaci, špekulatni, diverzanti, huligani, korumpitivni intelektualci, pogromaši, špijuni, agenti itd. Veliki teror bio je potpuno neograničen i univerzalan. U tom pogledu boljševički projekt razlikuje se od nacističkog genocida koji je uklanjao rasi strane elemente. Osim toga, nacistički genocid pre svega se odvijao u ratu, u čišćenju osvojenih teritorija, a socijalističke čistke u miru. Geti tvrdi da Staljin nije kontrolisao državu u meri u kojoj je to Hitler činio. Oblasni satrapi samovoljno su vladali, a sve do Drugog svetskog rata nije bilo telefonskih linija sa Dalekim istokom. Arhivi svedoče da je u SSSR-u za veme Staljina bilo buna, revolta i seljačkih nemira (Getty 2000). Fašistički genocid bio je uperen pre svega ka vani, ceo svet je bio neprijatelj, dok je komunistički teror bio okrenut ka unutrašnjosti, protiv vlastitog stanovništva (Koenen 2000). Slične su ocene i Lorenca, koji navodi da se pojam "kulačka sluga" odnosio na sve koji nisu ispunjavali državnu obavezu. Kod "likvidacije kulaka" nije bila namera fizičko uništenje, već konfiskacija poseda i raseljavanje. Najgore su prošli "kontrarevolucionarni kulaci" (10%) – hapšenje, gulag, raseljavanje, zatim "srednjaci" – raseljavanje bez hapšenja, a "ostali kulaci" raseljavani su unutar okruga i konfiskovani, kako su našli američki sovjetolozi M. Levin i M. Fejnsod. Od oko 400.000 raseljenih kulaka s početka 1930, umrlo je oko 20-40.000. Od kraja 1929. do sredine 1933. između 600 i 800.000 seoskih domaćinstava pogođeno je raskulačivanjem. Po kaselskom istoričaru R. Lorencu ubrzana kolektivizacija upropastila je poljoprivredu. Otpor seljaka obaveznom otkupu pretvorio se u pravi građanski rat. Do jeseni 1932. 61,5% seljaka bilo je u kolhozima (Lorenz 1976, S. 198). Bilo je to (po procenama zapadnih pisaca) između 3,5 i 5 miliona ljudi. Oko polovine ostalo je u svom kraju i raseljeno u lokalnu, a oko 1,8 mil preseljeno je u Sibir i Kazahstan. Tokom 1930-ih godina u gulazima je od ove mase nestalo oko 100.000 uhapšenih, a uključujući i broj umrlih u toku raseljavanja ukupni broj žrtava bio je oko 300.000 (po gruboj proceni Merla). Slična je procena i Verta (Werth, 1999, S. 175). Uprkos ogromnom broju žrtava Merl, tvrdi da u SSSR-u nije kao kod nacističkog antisemitizma bilo sistematskog državnog uništavanja ljudi. Kulačkoj deci već 1933. vraćeno je biračko pravo, a od 1934. i domaćinima koji su se iskazali na radu. U novom ustavu iz